

Нюор

2019

6+

ISSN 0207 - 6543

АНАМ, НЕ ЭТЕЙИМ?..

*Анам, не этейим, айт?
Жашау туйюл аламат.
Толмай мен этген мурат,
Болдум мен кесим да къарт.
Кетгенди алгъын къарыу.
Жюгюм да бола ауур,
Хорлаймы барад ауруу –
Мутхузлана кез жарыу?
Жюрегим, ача ичин,
Ата барады кючюн.
Къыйналсам да, жашарма,*

*Сени жияятмаз ючюн!
Отха кирсем да, кюймей, –
Сенден болушлукъ тилей,
Анам, сен сау къадарда,
Турлукъма мен сабийлей.
Сен да тире аякъны,
Атма дуня жарыкъны,
Сюе эсенг дуняда
Къызынг бир аз турлукъну.*

ЗУМАКЪУЛЛАНЫ Танзиля

ТАУЛУ АНАГЪА БАШ УРГЪАН КЮНЮБЮЗ

8-чи Март къайсы миллетде да тиширыуланы байрам кюнлерине саналады. Бизде – малкъар халкъда да ол төре эди. Алай...

75 жыл мындан алгъа бизни халкъыбызны, Ата журтундан сууруп, узакъ Орта Азияны къум тюзлерине къуйгъан эдиле. Сабийле, сиз эшитмей амалыгъыз жокъду ол къужур жылланы юсюнден. Ма аны ючюн бизни миллет, келю барып, 8-чи мартны байрамгъа санаялмайды.

Таулу Ана, сен сынамагъан не къалды?! Азияны шахталарында кёмюр къаздынг, тюзлеринде мамукъ жыйдынг, чюгюндюр ёсдюрдюнг. Къара чепге тюшюп тургъанында да, ишге къатылыгъынг бла дуняны сейир этдире, бийик къырал саугъалагъа тийишли болдунг!

Миллетибизни жанын сакълагъан Таулу Ана, сууугъан тыпыр ташыбызны Ата босагъабызда жангыдан жылытдынг.

Баш урабыз санга, Сыйлы Таулу Ана.

Керген къыйынлыкъларынг Туугъан ташыбызгъа, балаларынга, туудукъларынга игилик бла къайтсынла!

Кавказны жарыкъ жулдузу

Танзиля, айналайын

ЗУМАКЪУЛЛАНЫ Танзиля

Багъалы Танзиля эгечибиз, мен сизни назмуларыгъызны бек суйюп окъуйма. Алада, бююннго кюнню кёргенден тышында да, ал бурун тюрклени, къыпчакъланы эрттегили жырларыны ауазларын эшитгенча болама.

Хар тюрк тилде жазгъан шайыр, ол фахмалу жазыучу эсе, аны чыгъармалары бар тюрк миллетлени адабият хазналарына къошулуп къадады. Назым Хикмет, Мухтар Ауэзов, Чингиз, Къайсын, Мустай Совет кыралыбызны, тюрк тилли халкъланы да ёхтемликлеридиле. Сени атынг да, Танзиля, ол санда болгъанын къууанып белгилейме, айналайын!

Олжас СУЛЕЙМЕНОВ,
Къазахстанны халкъ поэти

Бу дуняда керти къонакъ эсем да...

*Бу дуняда керти къонакъ эсем да,
Къонакъбайда мычымай унутулдукъ,
Бу дуняда жауун тамычы эсем да,
Жерге тюшюп, мычымайын*

жутулдукъ,

*Не ахшыды бу дуняны кёргеним,
Ачий, желяй, къууана да билгеним!
Бу дуняда къар хапучукъ эсем да,
Жерге тюшюп, бирде эрип кетерик,
Бу дуняда жашил чёпчюк эсем да,
Саргъалгъынчы, чалгъы аузу*

жетерик,

*Не ахшыды бу дуняны кёргеним!
Ачылыгъын, татлылыгъын билгеним!*

«Мени анам,

«Нюр» журналны редакциясы Къули Къайсынны музейи бла бирге сабийлени арасында «Мени анам, аначыгъым!» деген ат бла сурат эришиу къурагъанды. Журналны бу санында сабийле ишлеген бек айырма суратланы басмалайбыз. Чегем шахарда Къайсынны юйюнде, музейде, ол суратладан кёрмюч ачыллыгъын да билдиребиз. Багъалы сабийле, хайт дегиз, сизни анда саугъала да сакълайдыла!

*Мени аруу аначыгъым
Юйге къууат салады.
Анам саулукъда,
Юйде чыракъ жанады.*

АКЪКЪЫЗЛАНЫ
Якуб

Темуккуланы Медина, 4 жыл

**Ахкубекланы Салима
анасы Жанна бла, 9 жыл**

Бекулова Самира, 7 жыл

**Закураев Эмиль анасы
Милананы суратын ишлегенди,
6 жыл**

АНА ЧЫГЪЫМ!»

Махийланы Ахмат, 4 жыл

Акъкызыланы
Якуб, 10 жыл

Суйдимов Султан, 4 жыл

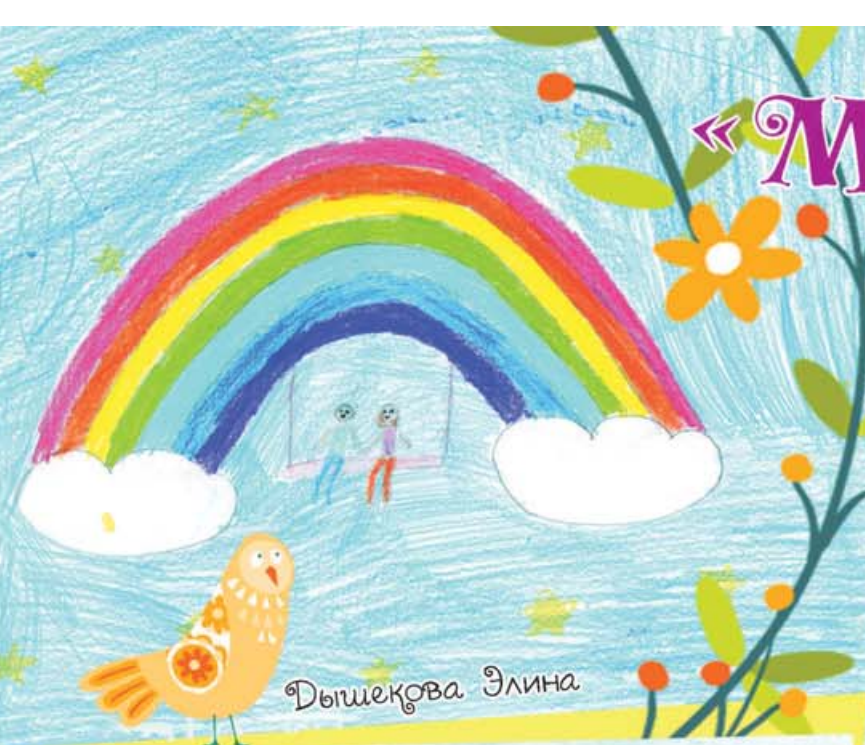
Текуланы Амина
эгешчиги Алия бла, 7 жыл

Созайланы Алия,
4 жыл

«Мени анам,

Дышекова Элина

Гасийланы Марат, 8 жыл

Алимгиреева Амели, 8 жыл

Наскидашвили
Маргарита,
8 жыл

Этезланы Фатима, 7 жыл

ана чыгымы!»

Толасова Толина, 7 жыл

С 8 мартым!
Мама!

Чоमारова Дая,
8 жыл

Хибиева Марьяна, 10 жыл

Балиев Исхақ, 8 жыл

Калесникова Алеся, 8 жыл

НЮРЛЮЧЮКЛЕ

ТЮРЛЮЧЮКЛЕ

Россейни Илмула Академиясыны Къабарты-Малкъарда илму арасыны кючю бла бардырылгъан – «Хар нени да билирге сюеме» («Хочу всё знать») деген халкъла аралы эришиуге къошулуп, «Нюр» журнал окъуучуларына билдирген эди: **Беш да Тау Элге атап, хапар, таурух, жомакъ болса да, къурап, редакциягъа жиберирлерин.**

Ол ишде сабийле бизни къууандыргъандыла. Бюгюн аладан экисин басмайбыз. Аланы жазгъанла **Аджиланы Камилла бла Уяналаны Альбинадыла.** Сиз а, жомакъ, таурух, хапар жаза билемисиз? Сакълайбыз!

Беш да Тау Эл – беш бармакъ

«Эртте-эртте, Беш да Тау Эл бир къош болуп жашагъан заманда, огъурлу атаны бла ананы беш жашлары болгъанды. Биринчи жашлары тынч, сабыр, хуна къалагъанда, къарындашларын аллына ётдюрген жаш эди. Экинчи жашлары, назмула жазып, аланы кёлден айтып болгъанды.

Ючюнчю къарындашны илипин, арыкъ къазаргъа хунери болгъанды, сууну къалайдан чыгъарыргъа боллугъун билип. Тёртюнчю жашлары агъач уста эди, садакъ, жая эте да билген. Бешинчи жаш битимлени, дарман хансланы иги билгенди.

Ата бла ана жашланы усталыкъларына къууаннгандыла, алай а экинчи жашларына, назму такъгъандан башха усталыгъы болмай, баш къалай кечиндирликди деп, бек жарсыгъандыла.

Кюнлени биринде, ханны тасхачылары къоншу хан бизге чабыуул этерге хазырлана турады деп билдиредиле. Хан, миллетин жыйып, къан тёмкей, жаугъа къалай къаршчылыкъ этерге боллукъбуз деп сорады.

Таш устасы жаш, чыгъып: «Мен, сахарны тегерегине жау ётмезча, къала ишлерге айтама, сен болушлукъ этсенг», - дейди. Хан анга ыразы болду.

Ючюнчю жаш да, чыгъып: «Мен а, сен болушсанг, сахарны тегереги бла терен арыкъ къазып, ичине суу иерме. Алай болса, жау къалагъа жууукълашалмаз», - дегенде, Хан анга да ыразы болгъанды.

Тёртюнчю жаш къалада агъач кереклерин, садакъларын этеди, къаланы башына минип, бийикден къарарча, басхычла ишлейди. Бешинчи жаш, миллет къуршоуну ичинде болгъан заманда, ауруп, инжилмесин деп, дарман хансланы жыйып, дарманла хазырлайды. Алай бла, жашланы оноулары, жумушлары бла жау, къаланы ичине киралмай, талай заманны кюрешип, ызына айланады. Барчы-келчиде айланган экинчи жаш а, ханны ыразылыгъын соруп, бола тургъан ишлени назмугъа-жыргъа салып ёмюрде къалырча этгенди.

АДЖИЛАНЫ Камилла

Жомакъ

«Эртте-эртте, Беш да Тау Эл айырылмагъан заманда, бир огъурлу атаны бла ананы беш жашлары болгъанды. Биринчи жашлары тынч, сабыр, хуна къалагъанда, къалгъан къарындашлары алпына ётдюргеменди. Экинчи жашлары кече да, кюн да назмула жазып, аланы кёлден айтханды.

Ючюнчю жашлары, жайлыкъллада атла жайып, ат башы мингден атлагъан уллу жылкъыгъа къарагъанды. Тёртюнчю жашлары, саусузлагъа тынгылы болушуп, халкъ таныгъан багъыучу уста болгъанды. Бешинчи жашлары уа, дуняда аныча чыкъмагъан уучу болуп, юйюрюн кийик эт бла жалчытханды. Заман бара-бара, къарындашла беш тюрлю жерде кеслерине юй орунла салгъан-

дыла. Юйдегили болуп, сабийлери, туудукълары кёбейип, юйлери болгъан жерледе уллу элле къурагъандыла.

Жашланы аталары да, аналары да ёлгенде, бирге жыйылып, жашла аланы адетдеча асырагъандыла, ариу сын ташла да салгъандыла.

Жылкъычы Омар къурагъан журтуна Холам деп атагъанды. Назмучу Суфиян Чегем элни орнатханды. Хуначы Далхат, бир уллу къала ишлеп, тегерегине Малкъар эллерин жыйгъанды. Багъыучу Шамил Басхан журтун къурагъанды. Уучу Азнауур а Бызынгыда биринчи тыпыр ташны салгъанды. Къарындашла ол жерлени бирге къошуп, алагъа Беш да Тау Эл деген атны бергендиле.

Аланы туудукъларыны туудукъларыбыз биз а.

УЯНАЛАНЫ Альбина

Кѐп болмагъанлай республиканы школчуларыны араларында малкъар халкъны зор бла кѣчюрюлген кюнюне аталгъан уллу конкурс бардырылгъанды. Анга къатышхан сабийле, сурат ишлерни аллында, таматаладан ол ачы жылланы юсюнден хапар соргъан эдиле.

Ол суратладан бек айырмаларын бери сала, мындан ары сабийле жаланда къууанч жашауубузну суратларын ишлеучюле болсунла дейбиз.

КЪОНАКЪЛАНЫ Люба,
устан

Бѣзюланы Алина,
Нальчикъ шахар

Жашууланы Алина,
Тырныаууз шахар

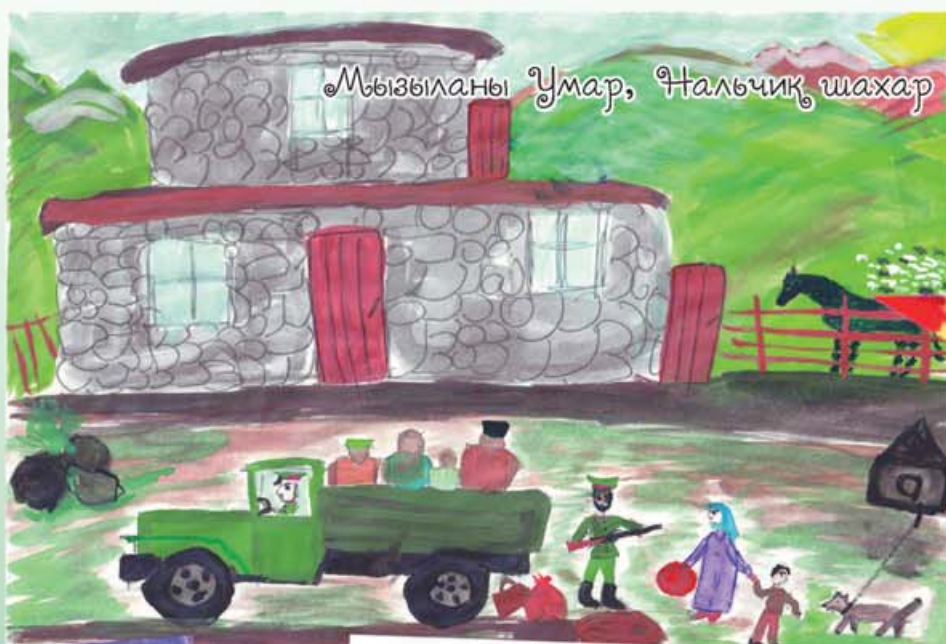
Бу суратны бизге жиберген сабий ким болгъанын редакциягъа билдирсин.

Сабанчыланы Элеонора,
Нальчикъ шахар

Март кюнү –
таулу Анагъа
баш ургъан
кюнүбюздю – аны
адамлыгъына
огъурлулугъуна,
жигерлиликине.
Бир заманда да
унутулмаз шарт.

Мызыланы Умар, Җальчикъ шахар

Тёттеланы Алия,
Җальчикъ шахар

Ақбъркызыланы Никуят,
Җальчикъ шахар

Уяналаны Фатима, Җабаз эл

КЪОЙ ЧЫПЧЫКЪЛА КЪАЙТДЫЛА!

Кышха тозурагъан юйчюклерин тюзетип, теркирек къайтсала эди мени къаракъанат шуёхчукъларым деп, узакъгъа кетген къой чыпчыкъларыбызны ашыгып сакълай башладым. Тюз уянганымлай, чабып барып, терезеден терек бахчада тагылып тургъан юйчюклерине къарайма. Бир эрттенликде уа юйчюкню эшигинден бир гитче чурачыкъ къарап тургъанын эследим. Ала келип къалгъан сунуп, жүрегим бир тюрлюле этди. Тюз ол кезиучюкде, зыр-р-р-р деп, юйчюкню ичинден чорбат чыпчыкъ учуп чыкъды. Мен, ол затны жаратмай, аммагъа чабып келдим:

– Амма, къачан къайтырыкъдыла бизни чыпчыкъларыбыз? Юйчюклерине башха чыпчыкъла кирип турадыла, мен а кеслери жашасала сюеме, – деп тарыкъдым.

– Ашыкъма, балам, энди кеп къалмагъанды. Бусагъат къар да эрир, кюн да тёпчигинги жылыта башлар... Ма ол замандан къалмай, Аллах айтса, чыпчыкъларынг да къайтырла, – деди амма, башымдан сылай.

– Келгенлерин биз кёрмей къалсагъ'а? – дедим мен, тынгысыз бола.

– Ой, бир да къоркъма, балам, ала сени жырлары бла бек терк уятырла, келген этсинле ансы, – деди амма, мени жапсара, – башха чыпчыкъланы уа къалай къыстасала да кёрюрге...

Бир кесек заман озуп, кюн да төгерекге жылыуун элпегирек жая башлагъанда, чыпчыкъларыбыз келдиле! Жырларын эшитип, чабып барып, терезеге къапландым. Къой чыпчыкъла экиси да, юйчюклерини башына къонуп, къанатларын къагъа, башчыкъларын да ёрге тутуп, къаныгып жырлай эдиле.

Жүрегим бир тюрлюле тыпырдап, чапханлай аммагъа бардым.

– Келдиле, амма, келдиле! – деп, ёрге-ёрге секирдим.

– Къууанч бла, балам, къууанч бла, – деп, амма жумушакъ ышарды. – Кёрдюнгмю, балам, сен, тёзюп, сакълап турдунг да, чыпчыкъларынг келдиле.

Ол кюн тауушлары хазна чыкъмай турдула. Ючюнчю кюн а, эс тапхан болур эдиле, къой чыпчыкъла чакъырылмагъан къонакъланы юйлеринден къыстауну «къолгъа алдыла». Мен ала къаты туюшюрюк сунган эдим, ала уа, юйчюклеринден ёргерек бутакъгъа къонуп, мамыр ушакъ бардыргъанга ушай эдиле. Уяларына терк-терк кёз жетдирирге да унутмайдыла. Чорбат чыпчыгъ' а къайгылыды. Башындагыыланы не суйгенлерин ол уста биледи. Чюй бурунлу башчыгъын тышына къарата да, терк окъуна артха бугъа турду. Ач амалсыз этген болур эди, аны тышына учханы бла къой чыпчыкъны кесин окъча энишге атханы тенг болду. Ол, келчи бир энди дегенча, уядан жан-жанына ёхтем къарайды...

Абаданыракъ болгъанымда, мен ангыладым: чорбат чыпчыкъ бийлеген уясындан бир учса, ары къайтып кирирге аз да онгу болмай къалады. Къой чыпчыкъла уяларын кезиулеп сакълайдыла да, андан. Аладан бири аш мажарыргъа учса, экинчиси уяны сакъларгъа къалады. Чорбат чыпчыгъ' а алай эталмайды. Ала къурлай къалгъанларын ангыласала, кеси кибикле бла дауур-дууур болуп, бир бирини тюклерин бардыргъынчы туюшедиле. Ахырында, андан магъана тапмай, солургъа, эс жыяргъа чорбатлада бугъадыла. Кеп заман да озгунчу уа, анда уя салып, сарыаууз балачыкъларын чыгъарадыла...

БОТТАЛАНЫ Puma

Кюледиле сабийле

Къарт терек да чагъарча,
Кюн да суююп чыгъарча,
Кюледиле сабийле.

Юйге палах келмезча,
Бир адам да ёлмезча,

Къоншу алгъыш этерча,

Къаргъыш куююп кетерча,
Кюледиле сабийле.

Игилик къайта, къайта,
Эрттенлик жырын айта,

Жолну бузу эрирча,
Аллах насып берирча,
Кюледиле сабийле.

КАНУКОВА Зарина
къабартылы поэт

Татлыханчыкъ

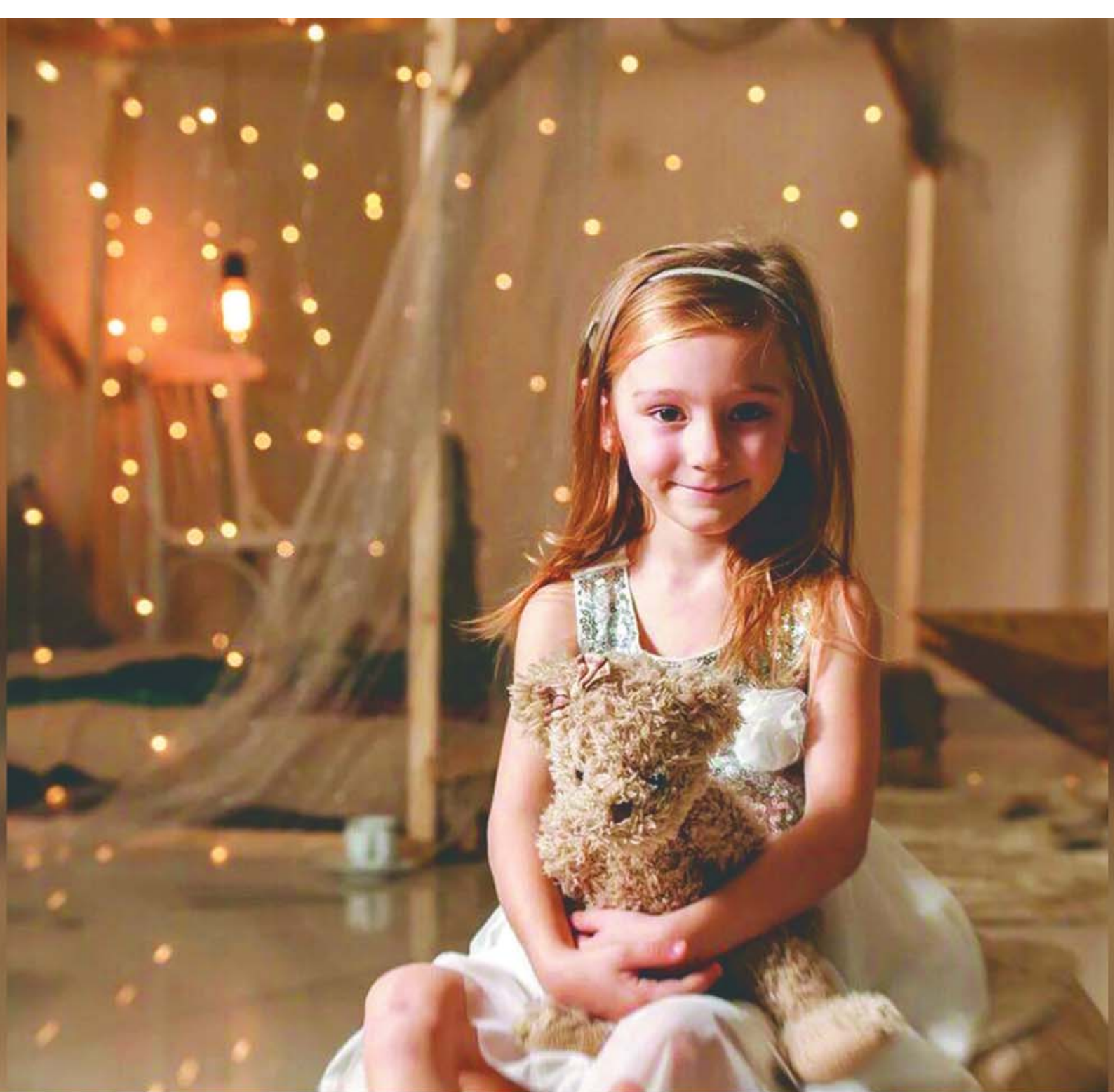
Бармагъымда
Татлыханчыкъ.
Эсчигинде –
Татлы хантчыкъ.
Кетсе уа юйюне,
Учуп,
Тура болур
Ачдан жунчуп.

– Къоркъуп турмай, –
Деди анга, –
Уч да кет, –
Дедим, – ананга.

Ол алыкъа гитчечикди. –
Кюлмегиз сиз
Татлыханнга.

къабарты тилден ЁЛМЕЗЛАНЫ Мурадин
кёчюргенди

«Мени анам, аначыгъым!» деген сурат ишлеген эришиуде хорлагъан Темуккуланы Медина

*Ежемесячный
литературно-художественный
журнал для детей*

«НЮР» («Свет») № 3–2019 г.

Выходит
с января 1982 года

На балкарском языке

Учредитель:
Государственное
казённое учреждение
Кабардино-Балкарской
Республики «КБР–Медиа»

И.о. главного редактора
А. А. САБАНЧИЕВА

Редколлегия:

А. БЕГНОВ
М. БЕШТАЕВ
Т. БИТТИРОВА
Ж. ГУЗЕЕВ
Ф. МАМАЕВА
А. МИШАЕВА
М. ОЛЬМЕЗОВ

Оформление
Н. АККИЗОВОЙ

Компьютерный набор и вёрстка
А. МИЗНЕВОЙ

Журнал зарегистрирован
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Кабардино-Балкарской Республике
Рег. ПИ № ТУ/07-00124 от
11.01.2018 г.

Сдано в набор 06.02.2019
Подписано в печать 05.03.2019 г.
Выход в свет 29.03.2019 г.
Формат 60x90 1/8
Бумага мелованная
Гарнитура литературная
Уч.-изд. л. 2,7
Тираж 1538 экз.
Заказ № 255
Индекс 73908

Стоимость одного номера
по подписке через ФГУП
«Почта Россия» – 14,63 руб.;
за 6 месяцев – 87,78 руб.

Адрес редакции: 360017,
г. Нальчик, пр. Ленина, 5.
Тел.: 42-37-27; 42-14-19.
aripa.sabanchieva@mail.ru

Адрес издателя: 360017
г. Нальчик, пр. Ленина, 5.
ГКУ «КБР–Медиа».
Дом печати.

Отпечатано в типографии
ООО «Тетраграф»
360000, КБР, г. Нальчик,
пр. Ленина, 33

Отпечатано в полном соответ-
ствии с качеством предостав-
ленного электронного ориги-
нал-макета.